

לפרשת תזריע – תשע"ו

קיום מצוות כעם

שלום סנדיק

למדנו בפרשתנו צווי על מצות מילה. מצוות מילה כבר נכתבה בהרחבה בפרשת לך לך. מדובר שם במפורט על הברית שהקב"ה כורת עם אברהם ועם זרעו אחריו, ושם מפורט מי הוא החייב במילה, מה הוא ענשו של מי שלא מל, וכדומה. ספר החינוך כותב על מצות מילה בפרשת לך לך. גם הרמב"ם, במצות עשה רט"ו כותב כמקור למצות מילה את הצווי לאברהם "המול לכם כל זכר".

ולמרות זאת, כותב הרמב"ם בפירושו למשנה, שעיקרו של הציווי על המילה, הוא מה שנכתב בפרשתנו.

דבריו נאמרים בפירושו למשנה בסוף פרק שביעי בחולין. שם נחלקו ר' יהודה וחכמים בשאלה - האם אסור גיד הנשה נוהג גם בבהמה טמאה. ר' יהודה טוען, שנוהג. וטעמו - הרי בימי יעקב עדיין לא היה אסור באכילת בהמה טמאה. וחכמים אומרים: בסיני נאמר, אלא שנכתב במקומו. פשטות לשון המשנה הייתה מלמדת אותנו שלדעת חכמים, אסור אכילת גיד הנשה לא נהג כלל עד מעמד הר סיני. אבל מדברי הרמב"ם בפירוש המשניות שם עולה, שאמנם האסור נהג גם אז, אלא שהאסור שלנו באכילת גיד הנשה אינו האסור ההוא, אלא זהו אסור שנתחדש בסיני. לפי דרכו כוונת חכמים היא, שאמנם האסור שנהג בימי יעקב לא הבדיל בין בהמות טהורות לטמאות, אבל האסור שהתחדש במתן תורה - והוא המעניין אותנו היום - הוא אינו נוהג אלא בטהורה.

והרמב"ם כותב בעניין זה: ושים לבך לכלל הגדול הזה המובא במשנה זו, והוא אמרם "מסיני נאסר". והוא, שאתה צריך לדעת שכל מה שאנו נזהרים ממנו או עושים אותו היום, אין אנו עושים זאת אלא מפני צווי ה' על ידי משה. לא מפני שה' צוה בכך לנביאים שקדמוהו". ובהמשך - "וכן, אין אנו מלים בגלל שאברהם אבינו מל את עצמו ואנשי ביתו, אלא מפני שה' צונו על ידי משה להמול, כמו שמל אברהם אבינו.

פרוש הדבר הוא, שמעמד הר סיני לא בא רק כדי לחדש לבני ישראל מצוות שלא היו ידועות להם, אלא הוא היה מעמד חדש, שהיה נחוץ גם לצורך אותן מצוות שכבר נהגו בהן קודם לכן.

מהו הרעיון העומד מאחרי הכלל הגדול הזה? - נראה, שהבדל גדול יש בין מה שעשו האבות לפני מתן תורה לבין מעשינו היום. עבודת ה' שלהם הייתה כעין עניין פרטי בינם לבין הקב"ה. במעמד הר סיני כרת הקב"ה ברית אתנו כעם, ומתוכה אנחנו חייבים בקיום מצוות. מאז המעמד ההוא, לא הפרט כפרט עומד מול הקב"ה, אלא כלל ישראל, או כל יחיד מתוכו כאבר של הכלל הזה. המשמעות החדשה הזאת, מחייבת לצוות מחדש גם על קיום אותן מצוות שגם האבות נהגו בהן.

וחידוש גדול בעניין זה יש דווקא במצות מילה. מצווה זו - מהותה היא אות ברית בין ה' לבין אברהם וזרעו אחריו. והנה מתברר, שהאות הזה משתנה במעמד הר סיני. שהרי אברם לא נצטווה על הפריעה. וממעמד הר סיני ואילך, מי שמל ולא פרע - כאילו לא מל! הדעת נותנת, שהשנוי של אות הברית מבטא שנוי במהות הברית. מברית שהיתה קיימת בפועל רק עם יחידים - אמנם עם הבטחה לזרעם אחריהם - לבין ברית עם העם ככלל.

בהתאם לזה יש להבין גם את המשנה "קונם שאיני נהנה למולים - אסור בערלי ישראל. שאין

הערלה קרויה אלא לשם הגויים". כל אדם מישראל, גם אם לא נימול בפועל, בין מחמת האונס בין מסיבות אחרות, גם הוא בכלל הברית המסומלת על ידי המילה. כי הברית הזאת נכרתת עם הכלל, ולא עם הנימול באופן פרטי